**Dr. Öğr. Üyesi Veysel GÖRÜCÜ**

# HİZMETTE HALKA YAKINLIK (SUBSİDİARİTE) İLKESİNİN AVRUPA BİRLİĞİ KRİTERLERİ ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE'DE UYGULANMASI

**FİLİZ KİTABEVİ**
**İSTANBUL**
**2026**

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Genel Yayın No | General Publication Number: 1431
Sertifika no | Certificate Number: 77398

Filiz Kitabevi
Yayın No | Publication Number: 2026 /181

Kitap Adı: Hizmette Halka Yakınlık (Subsidiarite) İlkesinin Avrupa Birliği Kriterleri Çerçevesinde Türkiye'de Uygulanması
Book Title: The Implementation of the Principle of Subsidiarity in Türkiye within the Framework of European Union Criteria
ISBN: 978-625-5007-29-2
DOI: doi.org/10.64161/filiz.9786255007292

Yazar(lar) | Author(s): Dr. Öğr. Üyesi Veysel GÖRÜCÜ | orcid.org/0000-0002-3578-7646

Konu Kategorisi | Subject Categories: Hukuk, İdare Hukuku

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph
Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish
Ebat | Dimensions: 16 x 23 cm
Baskı Sayısı | Edition: 1
Sayfa Sayısı | Pages: 364

Yayım Tarihi | Publication Date: Ekim 2026 | October 2026
Yayım Yeri | Place of Publication: İstanbul, Türkiye
Mizanpaj | Layout: Veysel GÖRÜCÜ
Baskı ve Cilt | Printing and Binding: Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti. (Sertifika no: 77398)

© All rights reserved | Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Mollahüsrev Mah. Cemalyener Tosyalı Cad. No: 57A
Vefa-Fatih / İstanbul • Tel: +90 (212) 527 07 18
www.filizkitabevi.com • bilgi@filizkitabevi.com

# ÖNSÖZ

Yoğun ve titiz bir sürecin ürünü olan bu eserin ortaya çıkış sürecinde, fikirleriyle yolumu aydınlatan, yapıcı eleştirileri ve destekleriyle katkı sunan; sabır ve emekleriyle bugüne kadarki gelişimime değer katan tüm meslektaşlarıma ve saygıdeğer hocalarıma şükranlarımı sunarım. 6 Şubat depreminde kaybettiğim sevgili babam ve adaşım Veysel Görücü'yü ve annem Nimet Görücü'yü burada anmadan geçemeyeceğim.

Doktora tez danışmanım Prof. Dr. Ali Akyıldız hocama, özellikle bu çalışma noktasındaki yönlendiriciliği, katkısı ve her zaman gösterdiği anlayışından dolayı şükranlarımı sunmak isterim. Son olarak, bu yoğun çalışma temposunda sabır ve anlayışını benden esirgemeyen, en büyük motivasyon kaynağım olan sevgili eşim Tuba ile çocuklarım Berke ve Kerem'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

**Dr. Öğr. Üyesi Veysel GÖRÜCÜ**

# İÇİNDEKİLER

**ÖNSÖZ** ..... **III**

**İÇİNDEKİLER** ..... **V**

**KISALTMALAR** ..... **IX**

**I. GİRİŞ** ..... **1**

**II. SUBSİDİARİTE KAVRAMI VE SUBSİDİARİTE İLKESİNİN GELİŞİM SÜRECİ** ..... **7**

A. Subsidiarite Kavramı ..... 7

1. İlkenin Tarihsel Süreci ..... 10

B. Subsidiarite İlkesi ile Devlet Anlayışında Yaşanan Değişim ..... 22

C. Subsidiarite İlkesi Çerçevesinde Yetki İkamesi ..... 26

1. Subsidiarite İlkesinin Boyutları ..... 29

a. Subsidiarite İlkesinin Pozitif ve Negatif Boyutu ..... 29

b. Subsidiarite İlkesinin Yatay ve Dikey Boyutu ..... 33

D. Subsidiarite İlkesinin Felsefi Gelişim Boyutu ..... 34

1. Organik Toplum Düşüncesi ve Subsidiarite İlkesi ..... 35

2. Katolik Sosyal Doktrini ve Subsidiarite İlkesi ..... 38

3. Federalist Düşünce ve Subsidiarite İlkesi ..... 41

4. Liberal Düşünce ve Subsidiarite İlkesi ..... 44

E. Demokratik Devlet Sürecinde Subsidarite İlkesi ..... 46

1. Yerellik İlkesinin (subsidiarite) Ortaya Çıkış Gerekçeleri ..... 53

2. Subsidiarite İlkesinin Demokratikleşmeye Katkıları ..... 57

**III. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE SUBSİDİARİTE İLKESİ** ..... **61**

A. Subsidiarite İlkesinin Avrupa Birliği Hukukuna Girişi ve Normatif Süreci ..... 61

B. Subsidiarite İlkesinin Avrupa Birliği'nde Uygulanması ve Tartışmalı Yönleri ..... 76

C. Avrupa Birliği Antlaşmalarında Subsidiarite İlkesinin Hukuki Çerçevesi ..... 83
1. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Düzenlemesinde Subsidiarite İlkesi ..... 96
2. Avrupa Tek Senedi ve Maastricht Antlaşması ..... 111
3. Amsterdam Antlaşması ..... 117
4. Avrupa Anayasası Antlaşması ..... 120
5. Lizbon Antlaşması ve Subsidiarite ve Oransallık İlkelerinin Uygulanışı Hakkında Protokol ..... 124
D. Avrupa Birliği Üye Devletlerinde Subsidiarite İlkesinin Uygulanması ve Ulusal Modeller ..... 132
1. İngiltere'de Subsidiarite İlkesinin Uygulanması ..... 137
2. Avusturya'da Subsidiarite İlkesinin Uygulanması ..... 142
3. Almanya'da Subsidiarite İlkesinin Uygulanması ..... 146
4. Fransa'da Subsidiarite İlkesinin Uygulanması ..... 153
5. İtalya'da Subsidiarite İlkesinin Uygulanması ..... 158
6. Hollanda'da Subsidiarite İlkesinin Uygulanması ..... 166
E. Avrupa Birliği Hukukunda Subsidiarite İlkesi Kapsamında Denetim Yetkileri ..... 172
1. Subsidiarite İlkesinin Tamamlayıcı Ölçütü Ölçülülük (Orantılılık) İlkesi ..... 175
2. Hukuki ve Siyasi Denetimin Temeli Çerçevesinde Yeterli Gerekçe Gösterme Yükümlülüğü ..... 177
3. Yasama Sürecinde Siyasi İtiraz Mekanizması Olarak Subsidiarite Şikâyeti ve Erken Uyarı Sistemi ..... 180
4. Yargısal Denetim ve Hak Arama Yolu Açısından Avrupa Birliği Adalet Divanı Nezdinde Subsidiarite Davası ..... 188

**IV. HİZMETTE HALKA YAKINLIK (SUBSİDİARİTE) İLKESİNİN TÜRKİYE'DE UYGULANMASI ..... 191**

A. Hizmette Halka Yakınlık İlkesinin Türkiye'deki Statüsü ..... 194
1. Türk İdare Hukuku Politikasında Subsidiarite İlkesine Yönelik Süreçler ..... 197
2. Türk Pozitif Hukukunda Subsidiarite İlkesinin Uygulanması ..... 207

3. Yerellik (Subsidiarite) İlkesi Karşısında Merkezî İdarenin Vesayet Yetkisi ve Sınırları ..... 217

B. Subsidarite İlkesinin Türk İdari Teşkilatında Uygulanması ..... 2344

1. Subsidiarite İlkesinin Türkiye'de Uygulanması Bağlamında Siyasi Yerinden Yönetim ve İdari Yerinden Yönetim Ayrımı ..... 23444

2. Subsidarite İlkesinin Türkiye'de Uygulanması Bağlamında Yerinden Yönetimler ..... 24151

3. Subsidarite İlkesinin Türkiye'de Uygulanması Bağlamında Merkezi Yönetim ..... 246

a. Subsidiarite İlkesinin Yer Bakımından Yerinden Yönetimlerde Uygulanması..... 253

i. Subsidiarite İlkesinin İl Özel İdarelerinde Uygulanması .... 2621

ii. Subsidiarite İlkesinin Büyükşehir Belediyelerinde Uygulanması ..... 270

iii. Subsidiarite İlkesinin Belediyelerde Uygulanması ..... 276

iv. Subsidiarite İlkesinin Köylerde Uygulanması..... 291

v. Subsidiarite İlkesinin Mahallelerde Uygulanması ..... 297

b. Subsidarite İlkesinin Türkiye'de Uygulanması Bağlamında Hizmet Yerinden Yönetimler..... 300

C. Subsidiatire İlkesinin Ulusal Boyutta Etkileri ..... 3056

1. Subsidiarite İlkesi ile Sorunların Tespiti ve En Uygun Çözümün Uygulanması ..... 3066

2. Subsidiarite İlkesi ile Bürokrasi ve Kırtasiyeciliğin Azalması..... 3077

3. Subsidiarite İlkesi ile Demokratikleşmenin Artması..... 308

4. Subsidiarite İlkesinin Yerel Özerkliğe Etkileri.....31118

**SONUÇ.....325**

**KAYNAKÇA .....337**

# KISALTMALAR

| | | |
|---|---|---|
| **AAT** | **:** | Avrupa Atom Topluluğu |
| **AAET** | **:** | Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu |
| **AB** | **:** | Avrupa Birliği |
| **ABA** | **:** | Avrupa Birliği Anlaşması |
| **ABAD** | **:** | Avrupa Birliği Adalet Divanı |
| **ABİHA** | **:** | Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma |
| **ABD** | **:** | Amerika Birleşik Devletleri |
| **ABTHŞ** | **:** | Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı |
| **AET** | **:** | Avrupa Ekonomik Topluluğu |
| **a.g.e.** | **:** | Adı Geçen Eser |
| **a.g.m.** | **:** | Adı Geçen Mecmua |
| **a.g.t.** | **:** | Adı Geçen Tez |
| **AİHM** | **:** | Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi |
| **AİHS** | **:** | Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi |
| **AKÇT** | **:** | Avrupa Kömür Çelik Topluluğu |
| **ATA** | **:** | Avrupa Topluluğu Antlaşması |
| **ATAUM** | **:** | Avrupa Topluluğu Uygulama ve Araştırma Merkezi |
| **ANY** | **:** | Anayasa |
| **AYM** | **:** | Anayasa Mahkemesi |
| **AYYÖŞ** | **:** | Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı |
| **AÜSBFD** | **:** | Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi |
| **Bkz** | **:** | Bakınız |
| **BYKP** | **:** | Beş Yıllık Kalkınma Planları |
| **C** | **:** | Cilt |
| **CBK** | **:** | Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri |

| | | |
|---|---|---|
| **Çev** | **:** | Çeviren |
| **D** | **:** | Danıştay |
| **D** | **:** | Daire |
| **DD** | **:** | Danıştay Dergisi |
| **DEÜ** | **:** | Dokuz Eylül Üniversitesi |
| **DKD** | **:** | Danıştay Kararlar Dergisi |
| **DPT** | **:** | Devlet Planlama Teşkilatı |
| **E** | **:** | Esas |
| **ed** | **:** | Editör |
| **EU** | **:** | European Union |
| **EURATOM** | **:** | European Atomic Energy Community |
| **GSMH** | **:** | Gayri Safi Milli Hasıla |
| **HD** | **:** | Hukuk Dairesi |
| **HAK** | **:** | Hükümetlerarası Konferans |
| **İDDK** | **:** | İdari Dava Daireleri Kurulu |
| **İİBF** | **:** | İktisadi İdari Bilimler Fakültesi |
| **İKV** | **:** | İktisadi Kalkınma Vakfı |
| **K** | **:** | Karar |
| **KAYA** | **:** | Kamu Yönetimi Araştırma Projesi |
| **KHK** | **:** | Kanun Hükmünde Kararname |
| **KHP** | **:** | Kamu Hukukçuları Platformu |
| **KİT** | **:** | Kamu İktisadi Teşebbüsü |
| **m** | **:** | Madde |
| **md** | **:** | Madde |
| **MEHTAP** | **:** | Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi |
| **R.G.** | **:** | Resmî Gazete |
| **S** | **:** | Sayı |
| **s** | **:** | Sayfa |
| **SBF** | **:** | Siyasal Bilgiler Fakültesi |
| **SEA** | **:** | Single European Act |

**STK** : Sivil Toplum Kuruluşları
**TBB** : Türkiye Barolar Birliği
**TBMM** : Türkiye Büyük Millet Meclisi
**T.C.** : Türkiye Cumhuriyeti
**TCE** : Treaty establishing a Constitution for Europe
**TEU** : Treaty on European Union
**TFEU** : Treaty on the Functioning of the European Union
**TOBB** : Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
**TODAİE** : Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
**TRT** : Türkiye Radyo Televizyon
**TÜBİTAK** : Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
**TÜİK** : Türkiye İstatistik Kurumu
**vd** : ve diğerleri
**Y** : Yıl
**Y** : Yargıtay
**YBYK** : Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi
**YKD** : Yargıtay Kararları Dergisi
**YY** : Yüzyıl